

Professor Bente Klarlund Pedersen
Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet
HER

CC. Rektor Ralf Hemmingsen

UDTALELSE

Vedr.: PU sag nr. 7/2008 ("Skridttællerbogen")

Sagsbehandler: CH

På vegne af Praksisudvalget afgives herved udvalgets udtalelse i ovennævnte sag. I udtalelsen konkluderes, at der ikke er grundlag for de rejste beskyldninger mod professor Bente Klarlund Pedersen for at have forbrudt sig mod normerne for god videnskabelig praksis i forbindelse med udgivelsen af hendes bog "Skridttællerbogen".

Udtalelsen er baseret på en gennemgang af værkerne ved to sagkyndige, forskningsleder, PhD *Ulf Ekelund*, Addenbrook's Hospital i Cambridge, og lektor, ph.d. *Morten Rosenmeier*, Det Juridiske Fakultet ved Københavns Universitet. Idet henvises til disse to sagkyndige vurderinger som vedlagt (*bilag 1 og 2*) skal i øvrigt om sagen bemærkes som følger:

1. Sagens genstand og baggrund

Sagen vedrører spørgsmål om, hvorvidt "Skridttællerbogen", udgivet 2007 på Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck, er et plagiat af *James O. Hill* (JOH) et al.: "the Step Diet book", Workman Publishing, N.Y. 2004.

Sagen er rejst af forfatteren af førstnævnte bog, professor *Bente Klarlund Pedersen* (BKP) ved Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet på Københavns Universitet. Baggrunden er, at der fra forskellig side er blevet rejst beskyldninger mod BKP for i større eller mindre omfang at have plagieret sidstnævnte bog. BKP har på baggrund heraf og efter samråd med sit fakultet valgt at anmode Praksisudvalget om at udrede sagen.

Beskyldningerne er bl.a. blevet rejst i dagspressen, angiveligt på foranledning af en henvendelse fra forfatteren af den amerikanske bog JOH (reportage i Eks-

12. NOVEMBER 2008

FORMANDEN

STUDIEGÅRDEN
STUDIESTRÆDE 6
1455 KØBENHAVN K

TLF 35 32 32 22
DIR 35 32 31 04
FAX 35 32 32 01

Carsten.Henrichsen@jur.ku.dk
www.jur.ku.dk

Sag: 7/2008

Bedes oplyst ved henv.

trabladet 15/4 2008 med referat i Dagens Medicin 16/4 2008). Nævnte forfatter er bl.a. citeret for at have udtalt, at "[Skridttællerbogen] er en kopi. Hun har stjålet vores ide, og jeg føler mig misbrugt". JOH har også efterfølgende orienteret rektor Ralf Hemmingsen ved KU om sagen (mail 21/4 2008), jf. herom nærmere nedenfor.

I den ovennævnte reportage citeres to navngivne personer for påstande om, at bogen enten er eller kan være et plagiat af den amerikanske bog, således lektor med speciale i ophavsret *Hanne Kirk Deichmann* (HKD), Handelshøjskolen i Århus, og *Frants Gundelach* (FG), formand for Dansk Forfatterforening. Beskyldningen for plagiat er foreløbig blevet undersøgt – og tilbagevist – af forlagets egen redaktør på bogen (Søren Hansen i mail 9/4 2008 til BKP). Ligeledes har BKP udsendt en pressemeddelelse (15/4 2008) med tilbagevisning af beskyldningerne, herunder med oplysning om, at ovennævnte HKD over for BKP har tilkendegivet, at hun ikke selv har læst bøgerne.

Ifølge den ovennævnte reportage har HKD ikke desto mindre "kigget begge bøger igennem og har fundet op mod ti større og mindre elementer, der går igen", hvilket angiveligt er "klart på kanten i forhold til det amerikanske forlag". Afslutningsvis konkluderes: "Overordnet ser det ud til, at konceptet er kopieret. Bevidst eller ubevidst har hun også snyltet på ideen med at tælle skridt i stedet for kalorier, lavet mere eller mindre ens skemaer såsom det, der oversætter madvarer til skridt, og så går enkelte formuleringer også igen i de to bøger".

Det er ikke oplyst, hvorvidt FG har læst bøgerne, men han er dog citeret for en bemærkning om, at "selv om hun (BKP) i en enkelt fodnote henviser til den amerikanske bog, så overskrider hun god citatskik", hvorfor det må antages, at han har læst bøgerne. Det er dog ikke hans opfattelse, "at der er tale om en klokkeklar plagiatsag", men det vurderes "generelt, at brugen af litteratur er en overskridelse af god citatskik", og at "man bør overveje, om det ikke er en sag, som Udvalget vedrørende Videnskabelig Uredelighed bør kigge nærmere på".

I den ovennævnte henvendelse fra JOH til rektor anføres, at "This book is surprisingly similar to 'The Step Diet', to the extent that other experts in the field have concluded that it may represent a case of plagiarism", hvorved henvises til ovennævnte reportager. Endvidere bemærkes: "After I had the chance to compare the two books (even though I do not read Danish) there is no doubt in my mind that professor Klarlund Petersen has used essential parts of my book without permission or permission of my publishers." Afsluttende bemærkes: "Obviously we are considering our legal options, but I felt it would also be appropriate to inform you as head of Professor Petersens' university of the issue in the event that you may want to initiate your own investigation of this matter". (Citatet bringes med den af JOH anvendte – forkerte – stavemåde for BPKs navn, hvis efternavn rettelig staves Pedersen).

I BPKs redegørelse for sagen til PUs formand (mail 3/6 2008 til CH) oplyses endvidere, at BPKs forlag allerede i februar havde modtaget en henvendelse fra

JOHs forlag Workman (repr. af McLaughlin & Stern) med påstand om, at Skridttællerbogens omslag, indpakning og titel lignede den amerikanske bog for meget, men at der ikke her er rejst anklager vedrørende bogens indhold. BKPs forlag har gennem deres advokat (Hjejle, Gersted & Mogensen) afvist klagen og har efter det oplyste ikke siden hørt noget fra forlaget. BKPs eget forlag har i den forbindelse påtaget sig ansvaret for bogens omslag og indpakning, bl.a. med bemærkning om, at der findes ”flere bøger om skridttællere på engelsk og amerikansk, som har tilsvarende emballage” (brev 3/6 2008 fra ovennævnte Søren Hansen til redaktør Richard Bisgaard, Nyt Nordisk Forlag).

Sagen har endvidere været omtalt i Weekendavisen (30/5 2008), her med indlæg fra BKP og hendes kollega, professor Arne Astrup (AA), som tidligere havde fået en henvendelse fra JOH om sagen med opfordring til at undersøge, om BKPs bog kunne være et plagiat af hans egen bog. AA har siden i en redegørelse til rektor for sin andel i sagen anført som ”konklusion, at der var en række påfaldende, tydelige lighedspunkter mellem de to bøger, men at jeg ikke har den fornødne ekspertise til at vurdere, om der var tale om et plagiat...” (cit. efter Universitetsavisen 13/6 2008).

2. Praksisudvalgets behandling af sagen

Ved mail af 15/4 2008 til undertegnede (CH) som Praksisudvalgets formand anmodede BKP om rådgivning med hensyn til rette myndighed for behandling af hendes sag med ønske om at blive rensset for beskyldninger for videnskabelig uredelighed. Ved skr. af 17/4 2008 til BKP foreslog CH, at BKP i første omgang rettede henvendelse til UVVU for at høre, om man ville tage sagen op her, idet Praksisudvalget i modsat fald formentlig ville anse sig for kompetent til at påtage sig sagen (*bilag 3*).

Ved mail 26/5 2008 til CH oplyste BKP, at UVVU havde afvist at tage sagen op under henvisning til, at den angik et populærvidenskabeligt arbejde, som man ikke havde kompetence til at bedømme. BKP anmodede på denne baggrund udvalget om at påtage sig sagen. På sit møde 29/5 2008 besluttede Praksisudvalget at tage sagen op. Efterfølgende erklærede BKP på formandens forespørgsel, at hun ikke ville indbringe sagen for domstolene som en sag om ærekrænkelse. Herefter bekræftede CH i mail 19/6 2008 til BKP, at udvalget ville påtage sig at behandle sagen.

Det blev i den forbindelse understreget, at udvalget ikke kan påkende ophavsretlige aspekter af sagen og derfor som udgangspunkt ikke ville kunne tage stilling til, om f.eks. forside, indpakning af bogen og titlen er et plagiat. Udvalget tager kun stilling til, om bogen ud fra en indholdsmæssig betragtning overskrider grænserne for god videnskabelig praksis. Ligeledes blev det præciseret, at udvalget ikke skal tage stilling til den ovennævnte kollegiale strid med AA, idet denne del af sagen behandles af universitetets ledelse efter sædvanlige personaleretlige regler.

I forbindelse med Praksisudvalgets beslutning om at tage sagen op blev det besluttet at nedsætte et sagkyndigt udvalg bestående af to eksterne medlemmer med henholdsvis sundhedsvidenskabelig og juridisk (ophavsretlig) ekspertise samt endvidere af udvalgets formand, som sekretær for udvalget, og næstformand, professor Niels Keiding, som repræsentant for Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet.

Vedrørende det eksterne medlem med sundhedsvidenskabelig ekspertise blev det endvidere besluttet at anmode Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet ved Syddansk Universitet (SDU) om at foreslå en kandidat. På forslag fra en norsk kandidat, hvortil SDU havde henvist, besluttede formanden i samråd med næstformanden at anmode forskningsleder, PhD Ulf Ekelund om at indtræde i udvalget. Endvidere opfordrede CH – efter forslag fra professor, dr. jur. Mads Bryde Andersen – sin kollega lektor, ph.d. Morten Rosenmeier om at indtræde som særligt ophavsretligt kyndig (MR er formand for UBVA, Udvalget vedr. Beskyttelse af Videnskabelige Arbejder).

Denne sammensætning godkendtes efterfølgende af Praksisudvalget, idet bemærkes, at BKP ikke havde nogen indvendinger mod de foreslåede kandidater. Ved brev af 5/9 2008 til Ulf Ekelund præciserede CH kommissoriet og normgrundlaget for den sagkyndige vurdering af sagen; brevet vedlægges som *bilag 4*. De sagkyndige medlemmer har efterfølgende afgivet deres vurdering af de rejste spørgsmål, jf. mail 10/10 2008 fra Ulf Ekelund, og mail 24/10 2008 fra Morten Rosenmeier, begge vedl. som bilag 1 og 2. Førstnævntes vurdering har været forelagt de øvrige medlemmer af det sagkyndige udvalg til orientering.

På grundlag af ovennævnte vurderinger afgav det sagkyndige udvalg indstilling til Praksisudvalget ved brev ad 3/11 2008. Praksisudvalget har efterfølgende tilsluttet sig indstillingen ved skriftlig behandling.

3. De sagkyndiges vurdering af sagen

De sagkyndige vurderinger gengives her ved uddrag af deres respektive sammenfatninger og konklusioner:

Ad Ulf Ekelund:

”En första uppfattning är givetvis att böckerna är väldigt snarlika på grund av deras lay out och den medföljande stegräknaren. Detta uppfattar jag dock som utanför uppdraget att bedöma om plagiarism föreligger.

Det är min bedömning att bägge böckerna baseras på vetenskapligt framtagen kunskap även om denna kunskap både är förenklad och populariserad i de bägge verken. Det föreligger därför inte något hinder för att granska huruvida Skridttaellerboken är ett plagiat på The Step Diet.

The Step Diet är en *bantningsbok*. Huvudbudskapet är att man kan gå ner i vikt och bibehålla en lägre kroppsvikt genom att öka omfattningen av fysisk aktivitet upp till 10000 steg om dagen kombinerat med ett reducerat energiintag motsvarande 25% av det totala intaget. Programmet är upplagt under 12 veckor.

Skridttaellerboken är en *motivationsbok för motion*. I likhet med The Step Diet är målet att gradvis öka omfattningen av den fysiska aktiviteten till 10000 steg per dag. Programmet omfattar minst 4 veckor för att nå 10000 steg per dag. Den stora skillnaden mellan böckerna är givetvis att The Step Diet är fokuserad på viktminskning medan Skridttaellerboken är en motionsbok.

Det är helt naturligt att bägge böckerna ger rådet att antalet steg bör uppgå till minst 10000 steg per dag eftersom det finns visst vetenskapligt belägg för detta. Därmed är det klarlagt att likheten mellan böckerna i rekommendationen angående antal steg *inte* är plagiat.

Bägge böckerna inleder med att göra en nulägesanalys. Det innebär att medvetandegöra läsaren om hennes omfattning av fysisk aktivitet genom att mäta antalet steg under 7 dagar. Därefter uppmanar bägge böckerna att man ska sätta sin målsättning individuellt. The Step Diet uppmanar läsaren att öka omfattningen med 2000 steg per dag medan Skridttaellerboken uppmanar läsaren att öka antalet steg med 20%. Detta kan enligt min uppfattning *inte* betraktas som plagiat.

Bägge böckerna har likheter eftersom dom innehåller en rad konkreta tips hur man med relativt små medel i vardagen kan öka sin omfattning av fysisk aktivitet. Exempel som innebär att ställa bilen längre bort på parkeringsplatsen, gå av bussed vid en tidigare hållplats etc är vanligen förekommande i litteraturen och är i sig inte vetenskapligt framtagen kunskap så dessa råd kan *inte* betraktas som plagiat då dom förekommer i stort sett i alla råd om hur man kan öka omfattning av aktivitet i vardagen.

En ytterligare likhet är de påhittade (?) exempel från ”verkliga livet” (success stories) som redogör för hur enskilda individer lyckats med att uppnå sina mål. Liksom beträffande de föregående redovisade råden om att öka omfattning av fysisk aktivitet som uppvisar likheter mellan böckerna så är det svårt att hävda att dessa ”success stories” är plagiat eller över huvud taget är möjliga att plagiera.

Kapitel 5 i Skridttaellerboken redogör för människans totala energiförbrukning. Liknande avsnitt finns i kapitel 4, 6 och 7 i The Step Diet. De grundläggande lagarna för energibalans och energiomvandling är givna. Böckerna har dock olika förhållningssätt att beskriva detta för sina läsare. The Step Diet ”omräknar” basal energiförbrukning till steg och adderar därefter antalet ackumulerade steg eller motsvarande energiförbrukning och redovisar detta som ”lifesteps” och ”megasteps”.

Skridttaellerboken förklarar på ett något förenklat sätt hur energiomsättningen i vila beräknas samt hur mycket energi som förbrukas för ett visst antal steg. Om plagiarism skulle föreligga i detta avseende så skulle Skridttaellerboken kopierat The Step Diet med avseende på att översätta energiförbrukning i "lifesteps" och "megasteps" (vilket enligt mitt förmenande är ett konstlat och ovetenskapligt sätt att beräkna energiförbrukning).

Slutligen föreligger vissa likheter mellan böckerna avseende appendix. Appendix C i The Step Diet är en tabell över energiinnehållet i olika maträtter och drycker. En liknande tabell finns i Appendix 2 i Skridttaellerboken. Dessa tabeller återfinns i stort sett samtliga böcker om näringslära, viktminskning osv och kan givetvis *inte* betraktas som plagiat.

Slutsats:

Bägge böckerna är baserade på vetenskapligt underlag. Vissa likheter föreligger mellan böckerna och det är möjligt att The Step Diet varit inspiration för författaren av Skridttaellerboken. Det finns enligt min uppfattning inte något belägg för att Skridttaellerboken är ett plagiat av The Step Diet."

Ad Morten Rosenmeier:

"... Det kan indledningsvis konstateres, at visse af de ernæringsvidenskabelige teorier og antagelser mv., som findes i The Step Diet, går igen i Skridttaellerbogen. Det gælder bl.a. forskellige basale oplysninger om forholdet mellem vægt, ernæring og motion mv., og visse grundlæggende synspunkter vedr. anbefalelsesværdige fremgangsmåder i forbindelse med skridttælling. Jeg har som jurist ingen forudsætninger for at vurdere, om disse antagelser og teorier mv. oprindeligt er formuleret i The Step Diet, men lægger i overensstemmelse med den udførlige analyse i Ulf Ekelunds erklæring til grund, at de antagelser mv., Skridttaellerbogen har til fælles med The Step Diet, ikke afspejler noget plagiat.

Som det fremgår af Ulf Ekelunds gennemgang af værkernes opbygning og systematik, er der heller ikke grund til at mene, at Skridttaellerbogen på kritisabel måde har overtaget The Step Diets komposition. Det bemærkes i den forbindelse, at den kendsgerning, at bøgerne begge betjener sig af »succeshistorier« om konkrete personers angivelige succes med skridttælling, hverken er ophavsretligt eller forfatteretisk problematisk, fordi historierne ikke vedrører de samme personer og heller ikke har samme handling.

Jeg har ikke haft adgang til nogen udførlig filologisk analyse af eventuelle tekstmæssige overensstemmelser mellem værkerne, men har læst dem begge igennem. Ved denne gennemlæsning har jeg iagttaget enkelte eksempler på en vis tekstmæssig overensstemmelse, herunder i Skridttaellerbogen s. 11 (»Medmindre du bor på en øde ø – så læser og hører du dagligt om fedmeepidemien«) ctr. The Step Diet s. xiii (»Unless you live on a desert island, you are well aware that many of us are too heavy«), Skridttaellerbogen s. 26 (»Kunne du af og til rejse dig og gå hen til en kollega og give en besked frem for at sen-

de en e-mail?» og »Kunne du helt droppe elevatoren og tage trappen hver eneste gang«) ctr. The Step Diet s. 37 (»Walk to a colleague's office rather than sending an e-mail« og »Take the stairs rather than the elevator or the escalator«). Det er vel ikke sikkert, at disse sætninger er overtaget fra The Step Diet. En række af bøgernes anvisninger på, hvordan man skal forøge antallet af skridt, er således som nævnt i Ulf Ekelunds erklæring almindeligt forekommende i litteraturen, og Google-søgninger efter »Unless you live on a desert island« resulterer i utallige fundsteder.

Uanset om de nævnte sætninger i Skridttællerbogen eventuelt måtte kunne føres tilbage til The Step Diet, er de imidlertid efter mit skøn så trivielle og dagligdags, at der ikke er nogen ophavsret til dem. Desuden fremstår den mulige overtagelse af dem som så bagatelagtig og betydningsløs, at den heller ikke kan anses for forfatteretisk problematisk.

Jeg lægger i overensstemmelse med Ulf Ekelunds udtalelse til grund, at der ikke består noget kritisabelt forhold mellem bøgernes appendikser, eftersom ligheden vedrører oplysninger, der findes i alle fremstillinger om ernæring og vægttab.

Jeg mener på den baggrund ikke, at indholdet i Skridttællerbogen er et plagiat af The Step Diet.”

4. Praksisudvalgets vurdering

Idet bemærkes, at de sagkyndige medlemmers vurdering er samstemmende, er det Praksisudvalgets vurdering, at sagen kan afsluttes med en konstatering af, at udvalget efter en gennemgang af sagen ikke har fundet anledning til at udtale kritik af BKP for brud på god videnskabelig praksis i forbindelse med udgivelsen af hendes bog ”Skridttællerbogen”.

Udvalget hæfter sig herved navnlig ved, at der efter de sagkyndiges vurderinger ikke er sagligt grundlag for at hævde, at denne bog – hverken helt eller delvis – er et plagiat af James O. Hill's bog The Step Diet. Der er ikke med denne vurdering taget stilling til eventuelle ophavsretlige spørgsmål vedrørende Skridttællerbogens titel, forside og indpakning, som udvalget ikke er saglig kompetent til at bedømme.

Med venlig hilsen

Carsten Henrichsen
Professor, dr. jur.

Fmd. f. Praksisudvalget

Bilag:

1. Vurdering angående spørgsmålet om Skridttællerboken er et plagiat på boken The Step Diet, Forskningsleder, PhD Ulf Ekelund, Addenbrook's Hospital, 10/10 2008.
2. Udtalelse vedrørende Bente Klarlund Pedersens "Skridttællerbogen", Lektor Morten Rosenmeier, Det Juridiske Fakultet, Københavns Universitet, 24/10 2008.
3. Brev af 17/4 2008 fra Carsten Henrichsen til Bente Klarlund Pedersen vedr. forespørgsel om "Skridttællerbogen" (om Praksisudvalgets kompetence til at behandle plagiatsag vedr. et populærvidenskabeligt værk).
4. Brev af 5/9 2008 fra Carsten Henrichsen til forskningsleder, PhD Ulf Ekelund (angående bedømmelsestemaet og -grundlaget for den sagkyndige vurdering af plagiatsagen vedr. "Skridttællerbogen").